

Socialstyrelsen

Forandringsteori for "viderekomne"

Dansk Evalueringselskab
Kolding, 14. september 2018

Mikkel Møldrup-Lakjer
Center for Data, Analyse og Metode
Socialstyrelsen

Kontakt: miml@socialstyrelsen.dk

Viden til gavn

Work in progress...

Oplægget i dag fokuserer på:

- Genbesøg af motivationen for arbejdet med forandringsteori
- Systemmodellen og det terminologiske babylon
- Forskellige formgreb og anvendelser

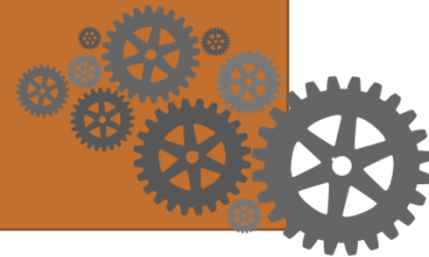
Socialstyrelsen

Hvorfor nu så meget snak om teori...

Forandringsteori og implementering

Implementering forstås i Socialstyrelsen som:

En bevidst iværksættelse af aktiviteter, der holder energi i en proces, som medfører en permanent adfærdsændring. (jf. Fixsen)

Altså en forandring i:

- adfærd, fx fra risikoadfærd til sikrere adfærd (borgere)
- faglig praksis, fx indførelse af en ny metode (fagfolk)

... men hvad er det egentlig, der kan få mennesker til at ændre adfærd?

*“There is nothing
so practical
as a good theory”*

Kurt Lewin

*“If you want truly to
understand something,
try to change it.”*

Kært barn...

- har mange navne:

- Forandringsteori
- Programteori
- Indsatsteori
- Logisk model
- Programlogik
- Interventionslogik
- Logical Framework
- (og flere endnu).

Hvis man vil skelne...

Logisk model	Programteori
Grafisk fremstilling af indsats og forandringer	Narrativ forklaring af årsags-virkningssammenhænge
Overblik over indsatsens komponenter, aktiviteter og resultater	Eksplitering af antagelser om, hvordan indsatsen under disse betingelser skaber disse resultater for denne gruppe mennesker.
Forbindelser mellem "kasser" i pilediagram	Forklaring af "pile" i pilediagram

NB: Oftest har vi brug for begge dele

Den logiske model og programteorien kan betragtes som to forskellige fremstillingsformer for den samme forandringsteori.

Anvendelsesformer

Forandringsteori er et analytisk værktøj som kan indgå i...

- Design af indsatser eller modning af lovende praksis:
 - forandringsteoretisk indsatsbeskrivelse og læringsramme
 - resultatdokumentation og kvalitetsudvikling
- Procesbaserede evalueringsmodeller (virkningsevaluering):
 - *hvordan virker indsatsen? holdt forandringsteorien stik?*

Forandringsteori er mindre egnet til...

- Dag til dag-styring af projektaktiviteter
- Overblik over alle projektets delaktiviteter og milepæle

Socialstyrelsen

Formulering af en forandringsteori

Afsættet for en forandringsteori – kend din målgruppe

Problem (fx funktionsevnenedsættelse)

Virkeligt, eksisterende

Nutidigt

Gør ondt på eller begrænser
målgruppens udfoldelsesmuligheder –
kan vi se

Gør indsatsen relevant

Vi kan ikke "lyve" om det

Tjek: er behovet for støtte
begrundet i et **virkeligt,
eksisterende** problem?

Undgå direkte og indirekte
nægtelser, som fortæller,
hvad der **ikke** eksisterer:
"mangel på", "behov for" osv.

Problemer og mål

Hvilke mål skal opfyldes for at afhjælpe problemet?
(Problemerne omformuleres til den ønskede situation)

Problem (fx funktionsevnenedsættelse)	Mål (fx mestring og udfoldelse)
Virkeligt, eksisterende	Ønskværdigt
Nutidigt	Fremtidigt
Gør ondt på eller begrænser borgernes udfoldelsesmuligheder – kan vi se	Målgruppen får gavn af det - tror vi
Gør indsatsen relevant	Afgrænser og fokuserer indsatsen
Vi kan ikke "lyve" om det	Vi kan ikke se det endnu

*Jf. Mohr (1992), ch.: "Outcomes and the Problem";
cp. Scriven (1991), opslag: "Needs assessment".*

Indsatsen som et system

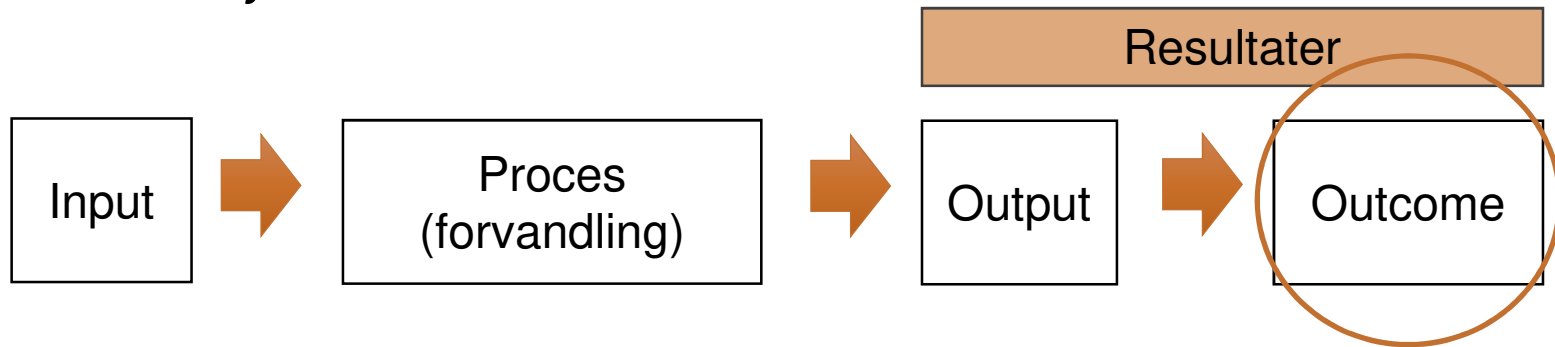
Grundmodel fra systemteorien

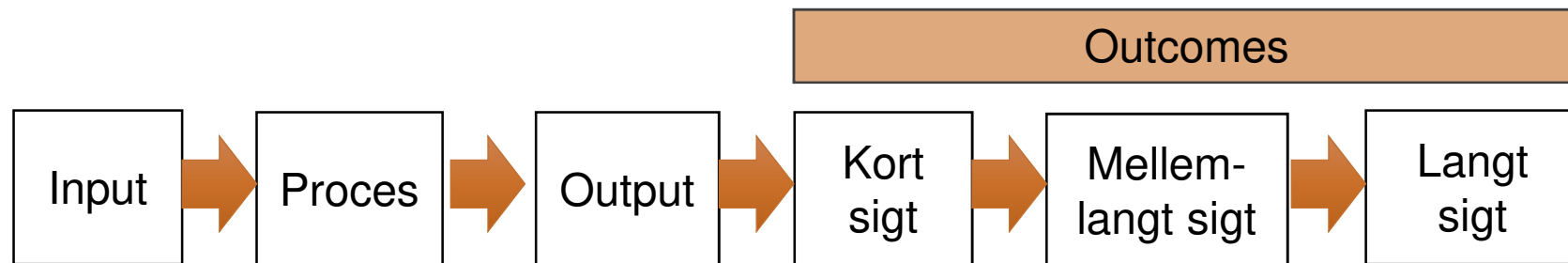
Socialstyrelsen

Udvidet systemmodel:

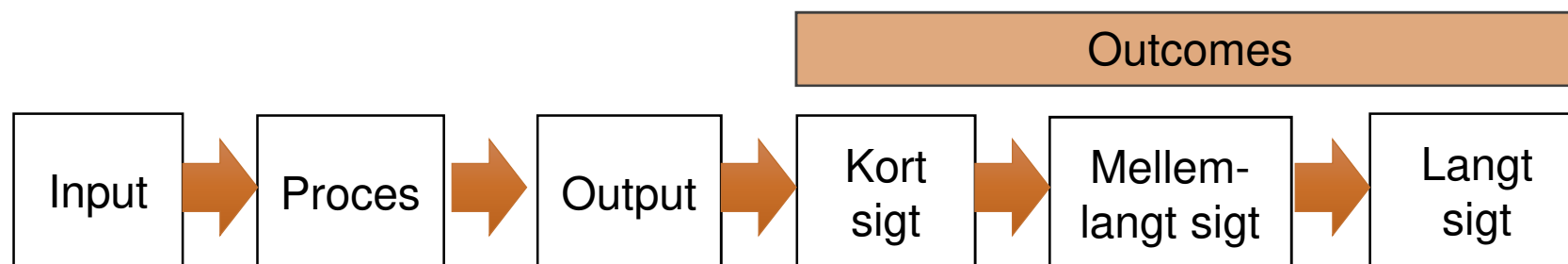

Outcome = output + modtagernes egenressourcer
(Pedersen & Draborg 1997)

Generisk model for det sociale område (?)

Generisk model for det sociale område (?)

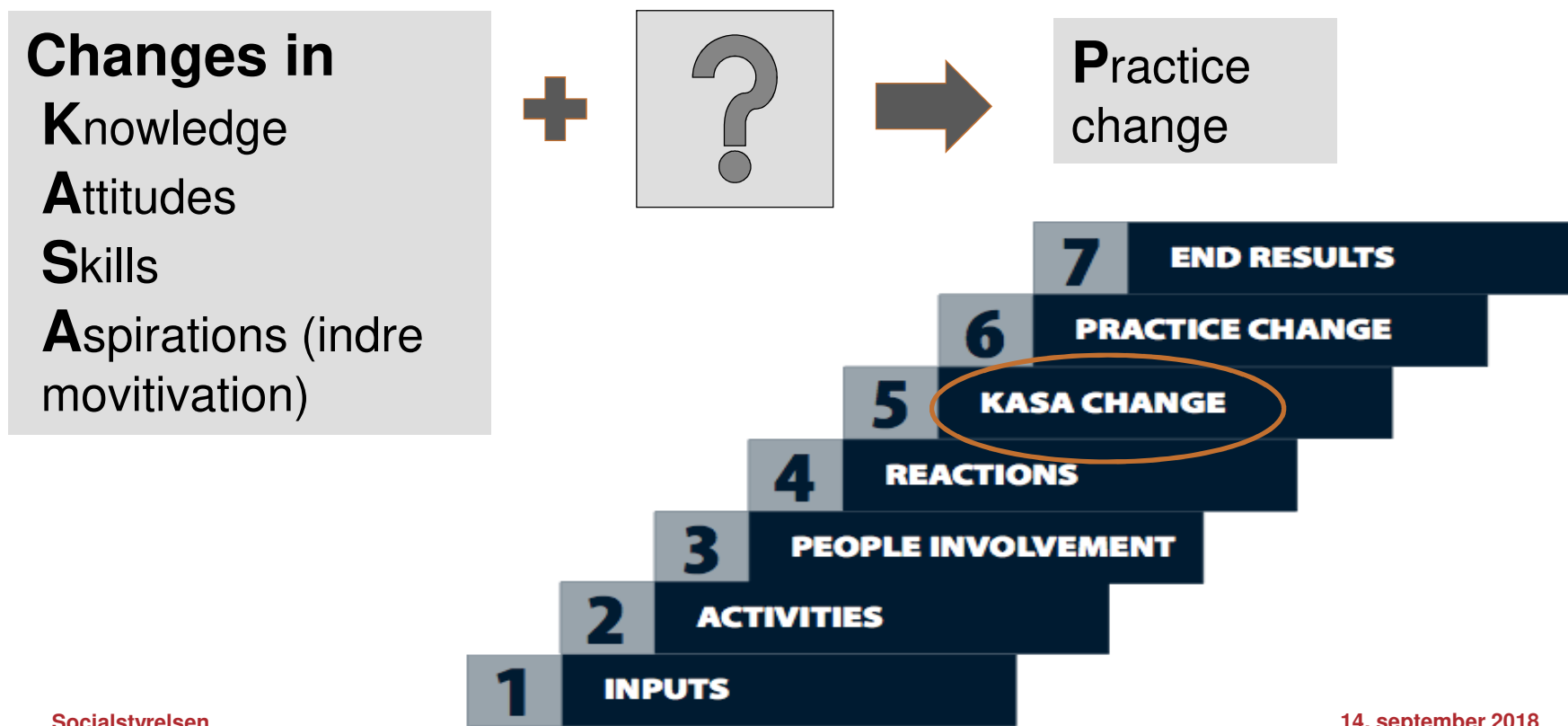
Outcome = output + modtagernes egenressourcer
Weiss (1972): kognitiv-emotionel respons på output

The knowledge to action gap...

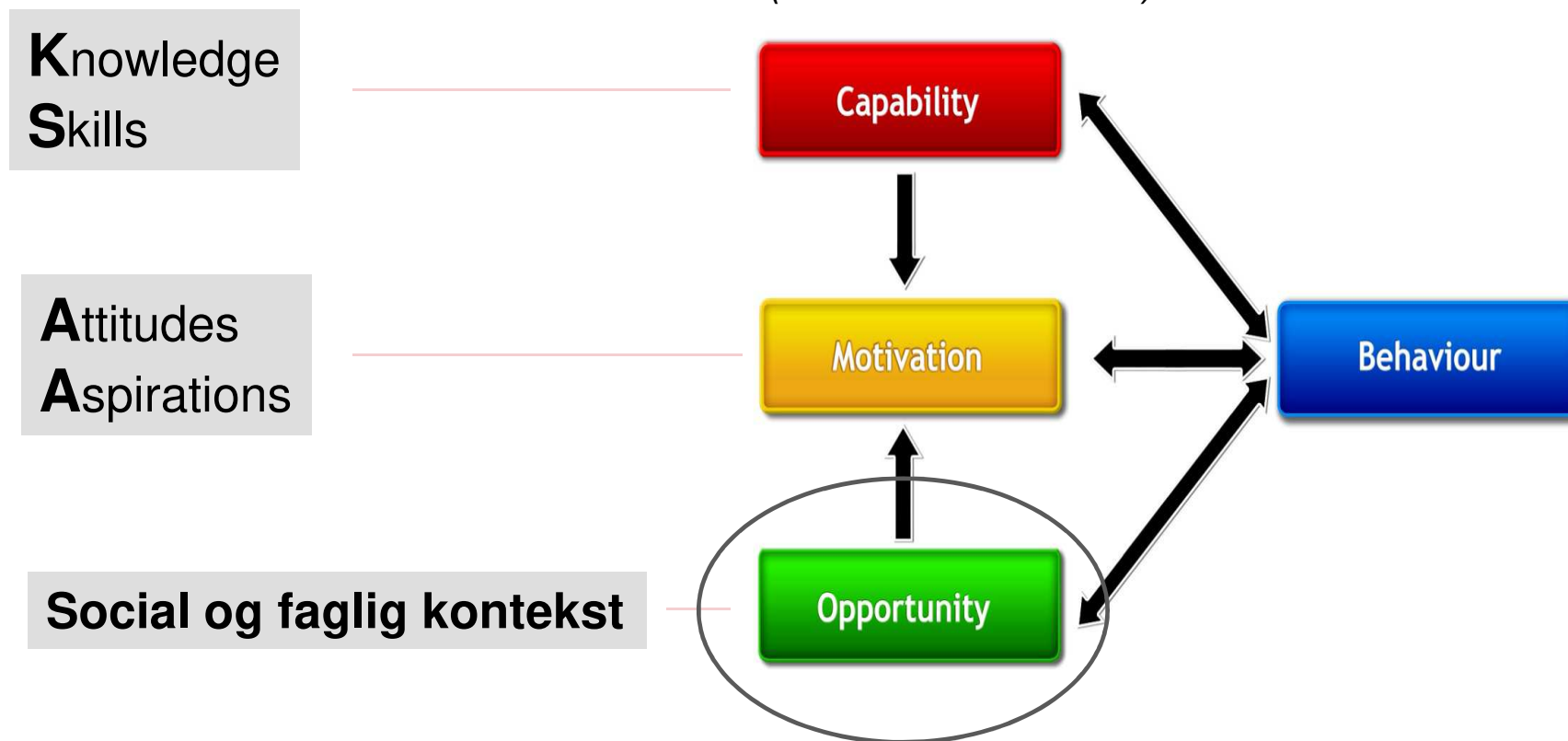
Hvad kan forudsige en adfærdssændring?

KASA: de seneste årtiers "state of the art" i evaluering af sociale indsatser – men stadig ufuldkommen.

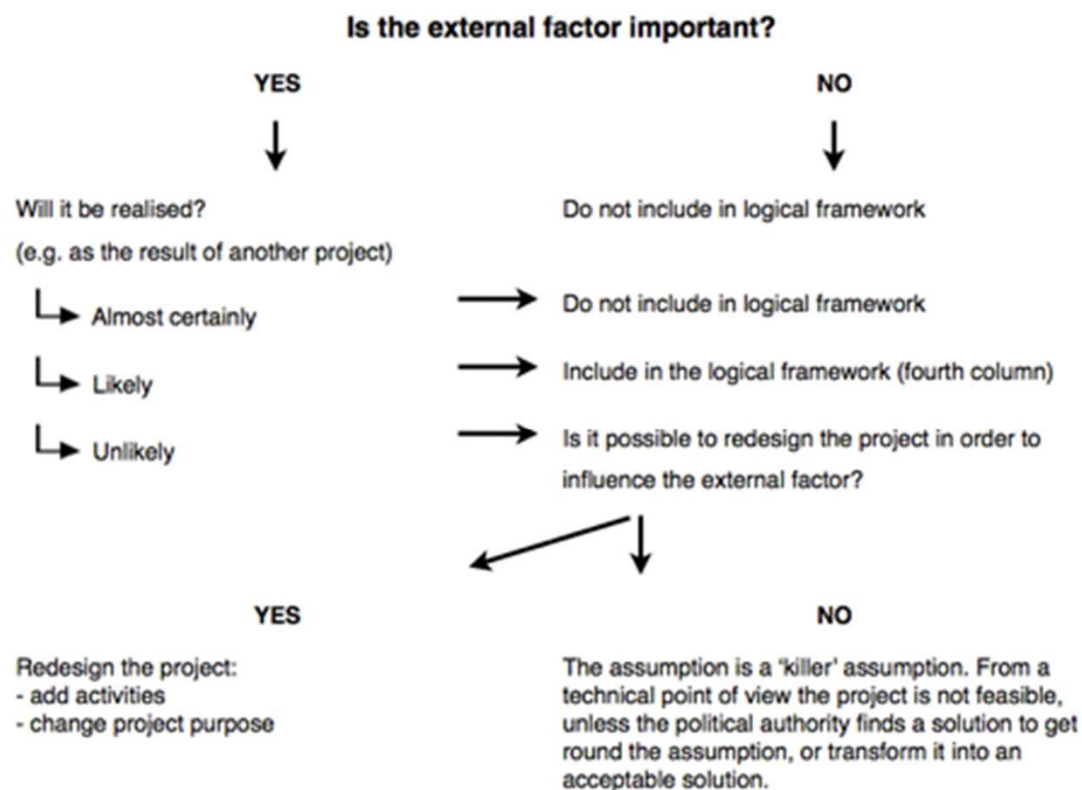

COM-B system-modellen ("det nye sorte"?)

*Review – 83 behaviour change theories
(Michie et al. 2011*)*

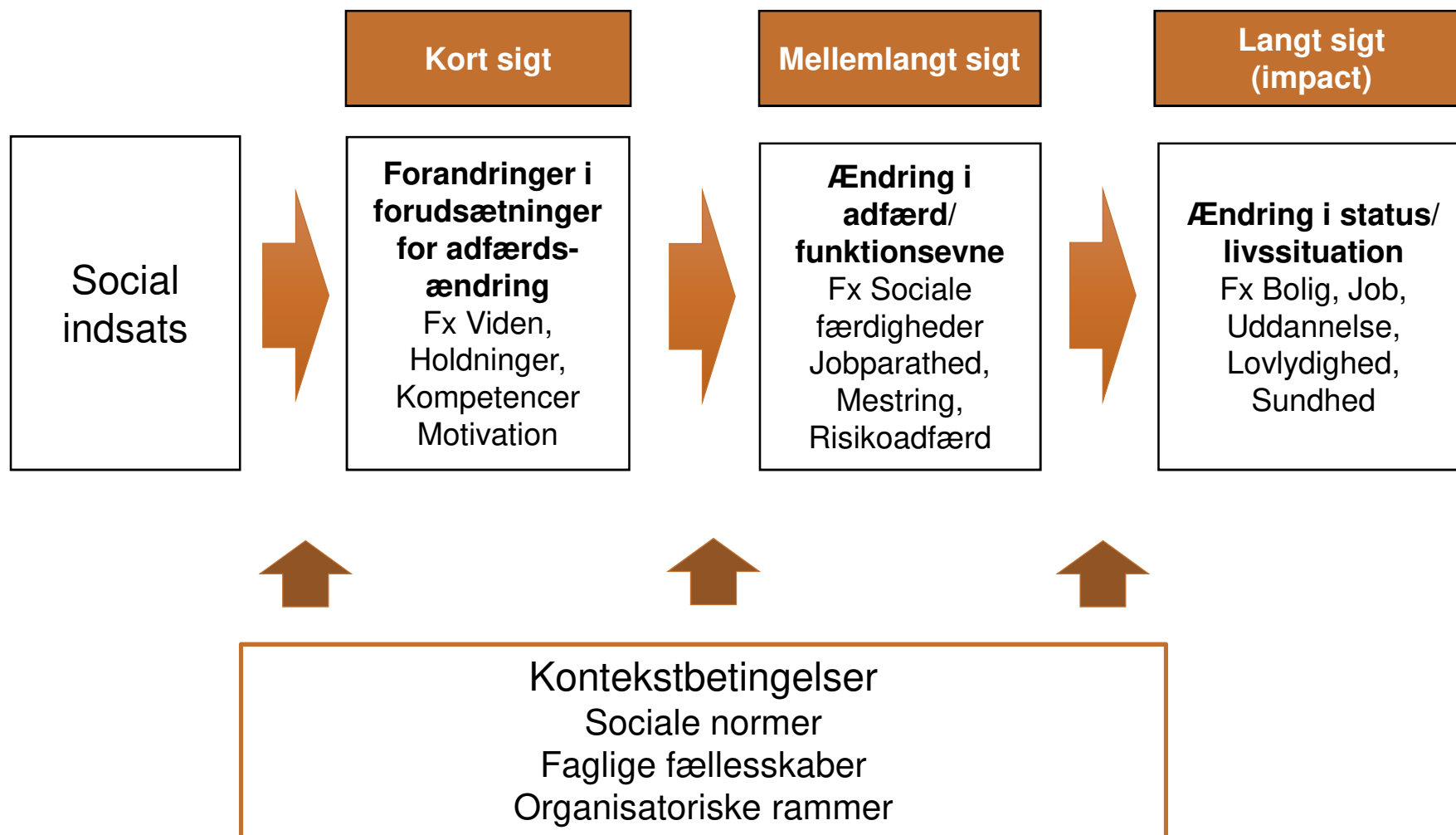

Kontekstbetingelser

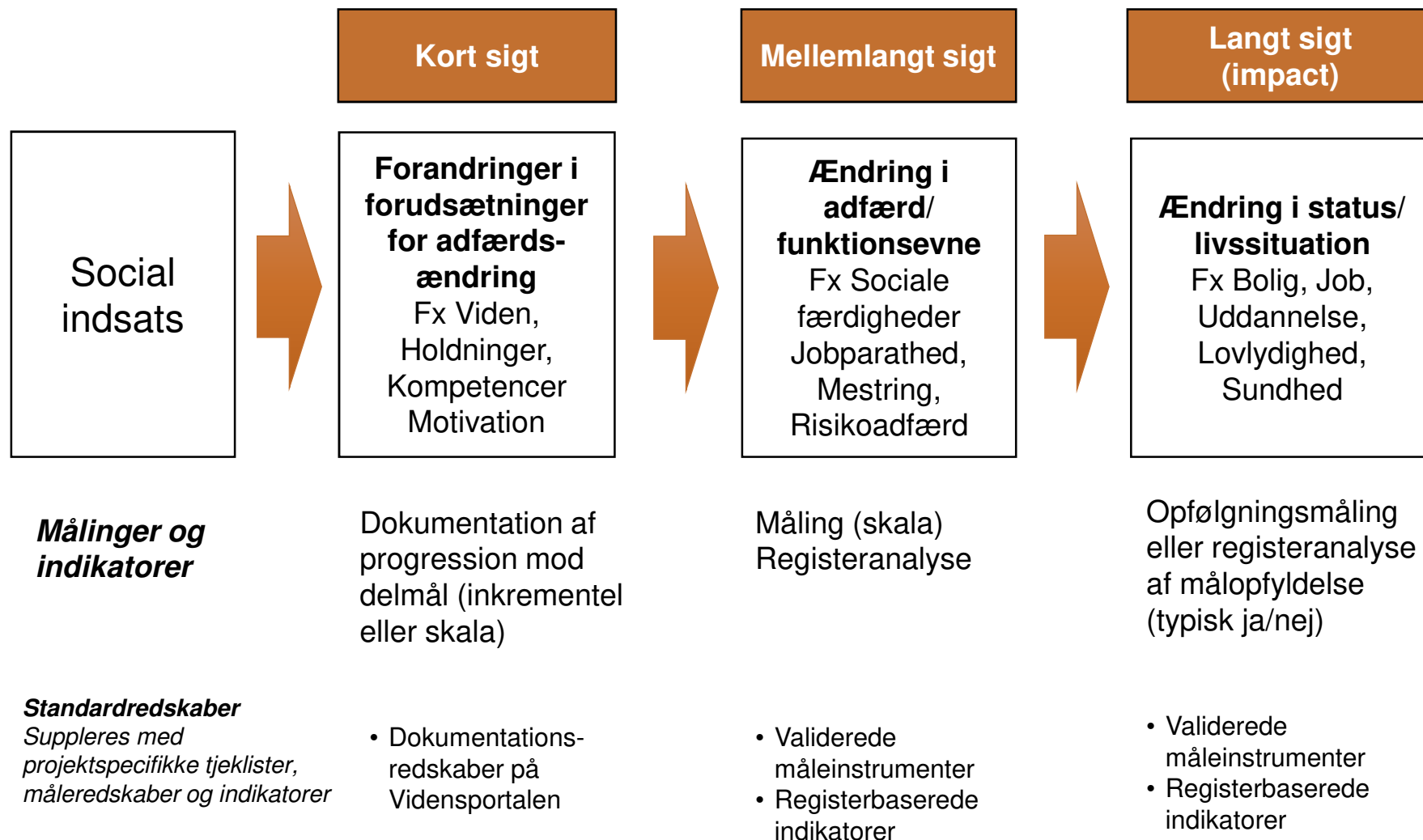

Figur 4.2 Algoritme for vurdering af eksterne faktorer i LFA.
Kilde: Commission of the European Communities (1993:30)

Model for det sociale område

Monitorering og evaluering

Virkningsevaluering: Implementeringsfejl eller teorifejl?

Det samfundsvidenskabelige ideal: Falsifikation af hypoteser

	Resultatet indtræffer	Resultatet udebliver
Indsatsen korrekt implementeret	Teorien bestyrket	Teorifejl
Indsatsen ikke korrekt implementeret	Implementeringsfejl (uændret tiltro til teorien) - alternative forklaringer på resultater	Implementeringsfejl (og evt. også teorifejl)

(Efter Dahler-Larsen 2003)

Men... mange af os har erfaret, at det er sværere end som så at afgøre, om der er tale om teorifejl eller implementeringsfejl.

Er der kongruens mellem forandringsteori og empiriske observationer?

	Korrekt implementering (levering)	Korrekt modtagelse	Outcome på mellemlangt sigt	Outcome på langt sigt	Tolkning
1	Nej	Nej	Nej	Nej	Implementeringsfejl
2	Ja	Nej	Nej	Nej	Modtagelsesfejl
3	Ja	Ja	Nej	Nej	Teorifejl, tidlig
4	Ja	Ja	Ja	Nej	Teorifejl, senere
5	Ja	Ja	Ja	Ja	Konsistens med teori
6	Ja	Ja	Nej	Ja	Teorifejl, alternativ forklaring

(Bearbejdet efter Funnell & Rogers 2011)

Hvordan skaber vi impact for borgerne?

Ny pjece skal give mennesker med handicap større selvværd og handlekraft

30-05-2017

Pressemeddelelse

Handicap

Socialstyrelsen udgiver i dag en pjece med ti eksempler på tiltag, der støtter mennesker med handicap i at tro på sig selv og deltage i samfundets fællesskaber. Børne- og socialminister Mai Mercado opfordrer kommuner, organisationer og virksomheder til at tage godt imod det nye inspirationsmateriale.

Hvilke resultater kan man holdes ansvarlig for?

Patricia Rogers (2005) argumenterer for ”**smart accountability**”

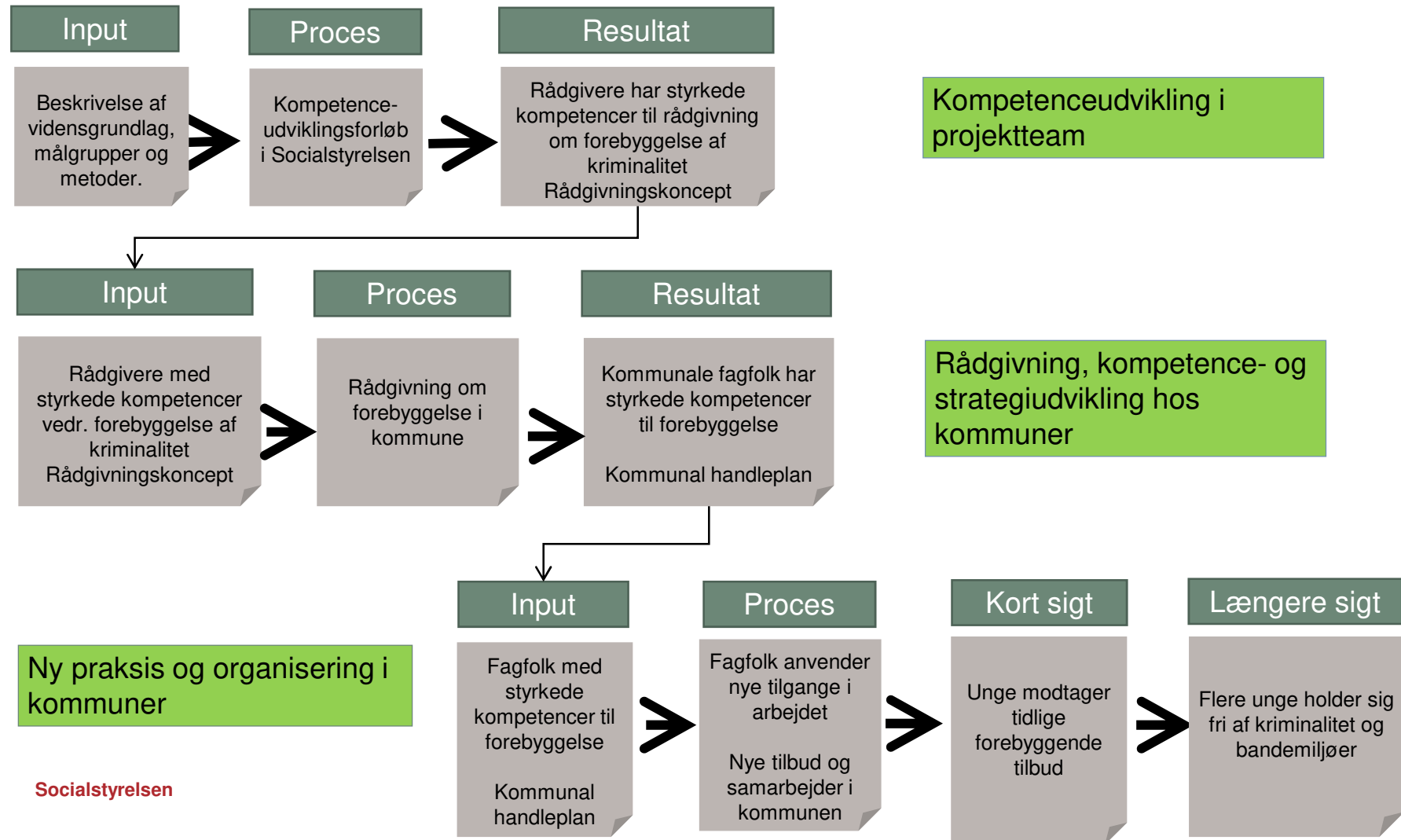
- Accountability bør ikke blot vedrøre de umiddelbare resultater, som man har direkte indflydelse på, da det kan føre til målforskydning.
- Men det er heller ikke rimeligt at basere accountability håndfast på outcomes på længere sigt, som man har begrænset indflydelse på.
- Med “smart accountability” stilles i stedet krav om, at man:
 - er bevidst om den kausale kæde, som programmet indgår i;
 - aktivt forsøger at have en positiv effekt også på de led, som man ikke har direkte indflydelse på;
 - udvikler programmet så sandsynligheden for positive outcomes er størst.

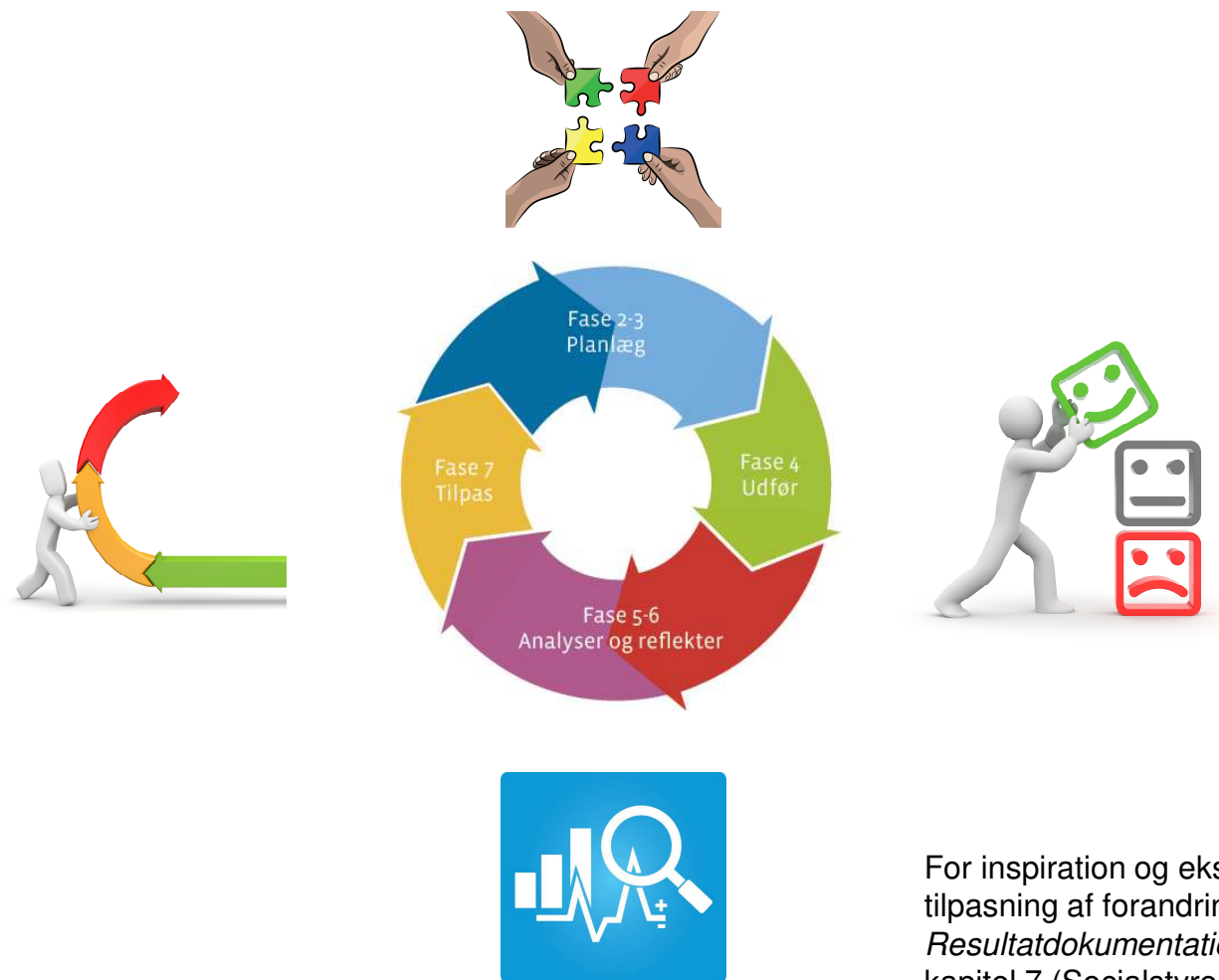
Socialstyrelsen

Forandringsteoretiske modeller

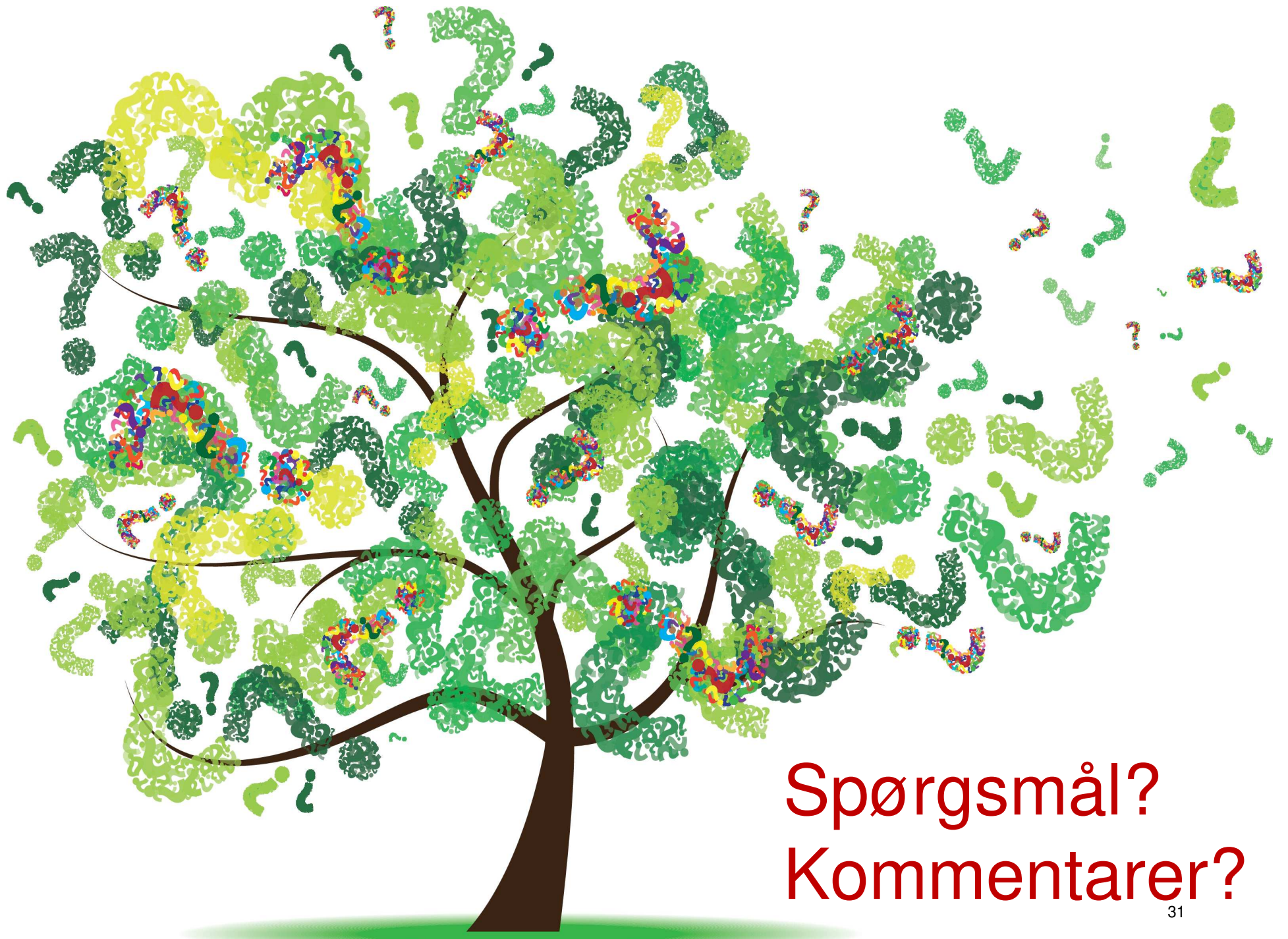
Forandringsteori i flere forbundne lag

Kontinuerlig forbedring af forandringsteori i lokal kvalitetsudvikling

For inspiration og eksempler på tilpasning af forandringsteori, se: *Resultatdokumentation og Evaluering*, kapitel 7 (Socialstyrelsen 2016)

Spørgsmål?
Kommentarer?